

STRUČNI ČASOPIS ZA TRGOVINU

Suvremena trgovina

UDK 339, ISSN 1330-0180, CODEN SUTREE, VOL. 35, BROJ 4

www.suvremena.hr

Fiskalna politika u Hrvatskoj

Suvremene logističke usluge

Konkurentan u suvremenim uvjetima

Dinamika i važnost maloprodaje

Mjeriteljstvo i trgovina

Ruralni turizam

9 771330 018003

35 godina s Vama

MOS - Celje

Uloga trgovine
u hrvatskom
gospodarstvu
u procesu
uključivanja
u EU

4. studenog 2010.
u Zagrebu

Zašto nema razvojnih projekata?

v. d. Glavni i odgovorni urednik:
Tihomir SERTIĆ

Uredništvo:

inž. Eduard ČAPKA, prof.dr.sc. Ljubo JURČIĆ,
prof.dr.sc. Nikola KNEGO, prof. Dubravka
LIEBL, dr.sc. Danko MATASOVIĆ, prof.dr.sc.
Zvonimir PAVLEK, prof.dr.sc. Vekoslav
POTOČNIK, dr.sc. Guste SANTINI, prof.dr.sc.
Zdenko SEGETLIJA, prof. Josip ŠINTIĆ

Savjet časopisa:

Mr. Dragutin BRATKOVIĆ, direktor, TRGO-
CENTAR, Zabok • DUKAT, Zagreb • Dipl.
inž. Vladimir FERDELJI, predsjednik
Uprave, ELEKTRO KONTAKT, Zagreb
• UNIJAPAPIR, Zagreb • HRVATSKI
ZAVOD ZA NORME • Prof. Darko
GRGURIĆ, ravnatelj, TRGOVAČKA
ŠKOLA ZAGREB • LANTEA GRUPA,
Zagreb • Dipl. inž. Darko KNEZ, pred-
sjednik Uprave, KONZUM, Zagreb •
Dipl. inž. Zlatan LISICA, direktor Sektora
strateškog marketinga, istraživanja i
razvoja, KRAŠ, Zagreb • Dragica Mišeljčić,
predsjednica, SINDIKAT TRGOVINE
HRVATSKE • Marketing, PODRAVKA,
Koprivnica • Berislav PRIBANIĆ, direktor,
NATURPRODUKT, Zagreb • Eduard
SLUNJSKI, direktor, ELECTROLUX
HRVATSKA, Zagreb • Dipl. oec. Mijo
ŠIMIĆ, direktor, TEKSTILPROMET,
Zagreb • CBA, Zagreb • Dipl. oec.
Josip ZAHER, član Nadzornog odbora,
KONZUM, Zagreb • GORENJE ZAGREB,
Zagreb

Časopis izlazi dvomjesečno

Godišnja pretplata za 2010. godinu:
150,00 Kn, 70 €, 100 USD

Uprava i Uredništvo:

10000 Zagreb,
Trg kralja Petra Krešimira IV. broj 3
tel./faks: 01 3499 034
mob.: 099 2136 540

Izdavač: SENIKO studio d.o.o.
za trgovinu i usluge

Za izdavača: Srećko SERTIĆ, direktor i
tehnički urednik

e-mail: info@suvremena.hr
Web portal: www.suvremena.hr

Tisak: Grafički zavod Hrvatske, Zagreb,
Radnička cesta 210

Uredništvo se ograđuje od osobnih
stavova autora. Rukopisi, slike, crteži i
diskete/CD-i vraćaju se, samo na posebni
zahtjev autora.

Na naslovnoj stranici: Hrvatski obrtnici na
MOS-u u Celju

STRUČNI ČASOPIS ZA TRGOVINU

Suvremena trgovina

Vol. 35 br. 4 str. 1-52
Zagreb, srpanj-kolovoz 2010.

35 godina s Vama

Sadržaj

Zašto nema razvojnih projekata?	Ante Gavranović	6
Logističke mreže i suvremene logističke usluge	dr.sc. Dario Dunković	10
Fiskalna politika u Hrvatskoj – jučer, danas, sutra	Zdeslav Šantić	18
Dinamika i važnost maloprodaje	prof.dr.sc. Zdenko Segetlija	22
Stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem		26
Mjeriteljstvo i trgovina (1)	dr.sc. Krešimir Buntak	28
Održano Konzumovo sportsko – zabavno događanje za djecu i najmlađe - „Znanjem i sportom kroz život”		31
Međunarodna konferencija o ženama u obrtništvu		32
Članovi Uredništva Suvremene trgovine kod savjetnika Predsjednika Republike		33
Hrvatski obrtnici na 43. obrtničkom sajmu u Celju		34
Kako biti konkurentan u suvremenim uvjetima?	prof.dr.sc. Zvonimir Pavlek	36
Ruralni turizam	mag.oec. Željko Kolić	40
Poslovni susreti Srednje Europe	Irena Spahić	43
35. godina djelovanja „Suvremen trgovine”		44
In memoriam: Tomislav Pečina		47
Gorenje: Šezdeset godina kreativnosti i iskustva		48
Većina zaposlenika ne vidi budućnost u Hrvatskoj		50
2. Retail IT Summit u Hrvatskoj		51

Mjeriteljstvo i trgovina (1)

piše | dr.sc. Krešimir Buntak

Uvod

Mjeriteljstvo je zastupljeno svuda oko nas. Gotovo sve što radimo podvrgnuto je na neki način postupku mjerenja, bilo da se radi o osobnim potrebama ili mjerenju u privrednim¹ transakcijama, industriji ili znanosti. Iz tog razloga dobro je shvatiti važnost mjeriteljstva i njegovu primjenu u svim aspektima o kojima se danas govori, a to su zakonsko, znanstveno i primijenjeno mjeriteljstvo. No mjerenje je imalo i ima svoju značajnu ulogu kroz povijest vezanu na utjecaj suverenosti pojedine države. Prilagođena definicija mjeriteljstva sukladno Međunarodnom rječniku osnovnih i općih naziva u mjeriteljstvu definira mjeriteljstvo kao znanost o mjerenju, koja obuhvaća sve teoretske i praktične aspekte koji se tiču mjerenja bez obzira na njihovu nesigurnost i bez obzira na to u kojim se područjima znanosti i tehnike obavljaju. Znanost o mjerenju nije međutim isključivo rezervirana za znanstvenike. Ona je od životne važnosti za sve nas. Mjeriteljstvo je oslonac za djelotvorno i pouzdano funkcioniranje zamršene i većinom nevidljive mreže usluga, dobavljača i komunikacija o kojoj svi ovisimo. U današnjoj Europi troškovi mjerenja i vaganja istovrijedni su iznosu od 1% našega bruto nacionalnoga proizvoda s gospodarskom zaradom od 2% – 7% GDP-a te je tako mjeriteljstvo postalo prirodni dio naše svagdašnjice. Kava i drvene grede kupuju se po težini i veliči-

ni; mjere se voda, električna energija i toplina, a posljedice osjećamo u našim džepovima. Na naše raspoloženje utječu osobne vage, te moguće novčane posljedice policijskog „lova na brzine“. Također se moraju precizno mjeriti količina aktivne tvari u medicini, uzorci krvi i djelovanje kirurškog lasera kako se ne bi ugrozilo zdravlje pacijenata. Zapažamo da je gotovo nemoguće išta opisati bez spominjanja utega i mjera: sunčane satove, mjerenje prsa, postotke alkohola, težinu pisama, sobne temperature, tlaka u gumama ... itd. Isto tako imamo trgovinu i propise koji su jednako ovisni o utezima i mjerama. Pilot pažljivo motri na svoju visinu, kurs, potrošnju goriva i brzinu, inspekcije koje provode nadzor nad prehrambenim proizvodima mjere sadržaj bakterija, pomorske vlasti mjere istisninu broda, tvrtke kupuju sirovine s pomoću utega i mjera i uporabom istih jedinica određuju svoje proizvode. Na temelju mjerenja upravlja se procesima i namještaju alarmi. Sustavno mjerenje s poznatim stupnjem nesigurnosti jedan je od temelja industrijskog upravljanja kvalitetom i, općenito govoreći,

u većini suvremenih industrija troškovi mjerenja čine 10% – 15% troškova proizvodnje.

Mjeriteljstvo kroz povijest

Smrtnom kaznom kažnjavali su se oni koji bi zaboravili ili zanemarili svoju dužnost umjeravanja

etalonske jedinice duljine za svakoga punog mjeseca. Takva je pogibelj prijetila graditeljima na kraljevskome gradilištu odgovornim za gradnju faraonskih hramova i piramida u davnašnjemu Egiptu, 3000 godina pr. Kr. Prvi kraljevski lakat bio je definiran kao duljina podlaktice od lakta do vrha ispruženog srednjaka vladajućeg faraona uvećana za širinu njegove šake. Ta se izvorna mjera prenosila u crni granit i urezivala u njemu. Radnici na gradilištima dobivali su primjerke u granitu ili drvetu, a graditelji su bili odgovorni za njihovo čuvanje. Otada su ljudi bez obzira na mjesto i vrijeme pridavali veliku pozornost ispravnosti mjerenja. Prva su se mjerenja od pamti vijeka odvijala na tržnicama pri razmjeni dobara i usluga, pri raspodjeli

¹ U današnje vrijeme češće se rabi termin gospodarstvo, no autor kao primjereniji termin rabi privreda zbog samog korijena značaja riječi odnosno primjerenije je privređivanje od gospodarenja kada se radi o poslovnim aktivnostima.

uroda ili ulova, te pri naplati poreza i drugih davanja. Još je u Rimskom Carstvu mjeriteljstvo na tlu današnje Hrvatske bilo na jednakoj razini kao u cijelom Carstvu. Propašću Rimskog Carstva i nastankom srednjovjekovne hrvatske države, mjeriteljstvo se kao i u većini drugih europskih zemalja zasnivalo na tadašnjim pravnim običajima te je, pravo mjera i utega (*ius mensurerum et ponderum*), pripadalo suverenu – kralju, hercegu ili banu. Mjere za dužinu, površinu, obujam i težinu bile su tijekom srednjeg vijeka u Hrvata različite, a proizlazile su iz mjerenja laktovima, stopama, palcima i slično. Orlandov stup u Dubrovniku, simbol slobode i nezavisnosti Dubrovačke Republike (1358.-1808.), ima na podlaktici kipa ugrađenu mjeru lakta (51,2 cm) za mjerenje tkanina koje su se prodavale blizu njega. DUBROVAČKI LAKAT (51,2 cm) je mjera duljine od lakta do vrha prstiju desne ruke. Na podnožju kipa uklesana je ista mjera. Ta mjera je uklesana i u mnogim drugim mjestima na hrvatskoj obali. Od 1418., kada je Orlandov stup postavljen, na njemu se puna četiri stoljeća vijorila bijela zastava slobodne Dubrovačke Republike (1358.-1808.). Tijekom svih mijena koje su slijedile sve do ranog novovjekovlja spomenuto pravo mjera i utega pripadalo je Hrvatskom saboru, kao znak suverenosti. Sve do kraja 18. st. Hrvatski sabor je obranio samosvojne hrvatske mjerne jedinice. U novije doba, 1799. godine u Parizu, stvoren je desetični metrički sustav pohranjivanjem dvaju etalona od platine koji su predstavljali metar i kilogram – početak današnjega Međunarodnog sustava jedinica (SI).

Orlandov stup

2. Zakonsko mjeriteljstvo (OIML i svjetsko međusobno prihvaćanje ispitnih rezultata).

Ključnu ulogu u području znanstvenog mjeriteljstva ima Međunarodni ured za utege i mjere (francuski: Bureau International des Poids et Mesures) ili BIPM koji je osnovan Dogovorom o metru 1875. godine, a smješten je u predgrađu Pariza, u Francuskoj. Kao međuvladinu organizaciju financiraju ga države članice Dogovora o metru (Republika Hrvatska je punopravni član od 2009. godine), a djeluje pod isključivim nadzorom Međunarodnog odbora za ute-

ge i mjere (Comité International des Poids et Mesures-CIPM). Zadaća je BIPM-a osigurati svjetski temelj za jedinstven sustav mjerenja, sljediv prema SI. To osigurava primjenjujući razne oblike djelovanja, od izravnog prenošenja jedinica (kao u slučaju mase i vremena) do usklađivanja preko međunarodnih usporedba nacionalnih mjernih etalona (kao u području elektriciteta, ionizacijskog zračenja i kemije).

BIPM obavlja znanstveni rad na najvišoj razini za odabran skup fizičkih i kemijskih veličina. Danas je glavna zadaća BIPM-a svjetsko usklađivanje mjeriteljstva, uglavnom preko nacionalnih mjeriteljskih instituta (NMI-a) koji sami nastavljaju lanac sljedivosti od SI-a u nacionalnim akreditiranim laboratorijima te konačno do industrije. Premda se nesigurnosti pri prijelazu na idući niži korak u lancu općenito povećavaju, povećava se i broj korisnika koji se nalaze na odgovarajućoj razini nesigurnosti. Svijet kakav danas poznajemo ne bi bio isti bez toga lanca odgovornosti. Znanstveno mjeriteljstvo kojim se bave BIPM i NMI-i uspostavlja i potvrđuje usporedivost i točnost mjerenja. To se postiže usporedbom mjernih etalona koji su sljedivi preko neprekinutog lanca mjerenja do usporedba koje se provode na drugim tvarnim mjerama poznata mjeriteljskoga ponašanja. Ti etaloni u konačnici moraju biti sljedivi prema SI-u.

Podjela mjeriteljstva²

Mjeriteljstvo se može podijeliti u dvije glavne skupine djelatnosti:

1. Znanstveno i primijenjeno mjeriteljstvo (BIPM i međunarodni lanac mjerenja)

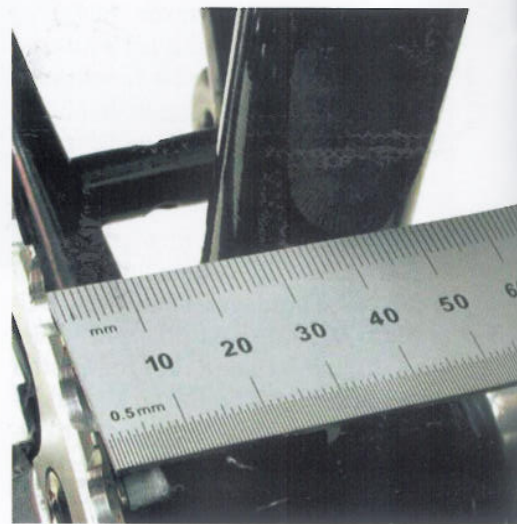
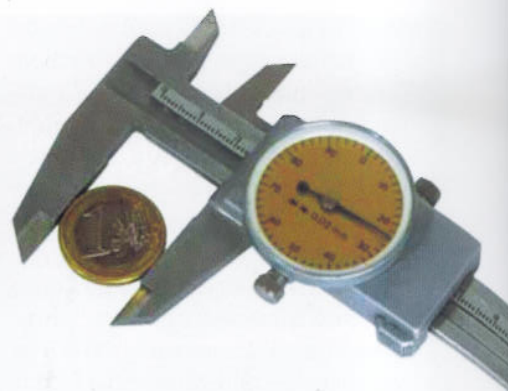
² Preuzeto iz publikacije: Međunarodno mjeriteljstvo: Rad BIPM-a i OIML-a, izdano od BIPM-a i OIML-a

Sukladno definiciji preuzetoj iz dokumenta OIML D1: Elementi zakona o mjeriteljstvu iz 2004. godine **Zakonsko mjeriteljstvo** obuhvaća sve radnje za koje su propisani zakonski zahtjevi, a koje se odnose na mjerenje, mjerne jedinice, mjerila i mjerne metode te koje provodi vlada ili se provode u ime vlade radi osiguravanja odgovarajuće razine povjerenja u mjerne rezultate u zakonski uređenom okolišu na nacionalnoj razini. Trgovina i industrija trebaju se oslanjati na normativne reference koje se same po sebi temelje na

prethodno definiranom ustrojstvu. Za taj aspekt mjeriteljstva odgovorna je druga međunarodna organizacija, *Međunarodna organizacija za zakonsko mjeriteljstvo* (francuski; *Organisation Internationale de Métrologie Légale*) ili OIML, čiji je punopravni član i Republika Hrvatska preko Državnog zavoda za mjeriteljstvo. OIML je međuvladina ugovorna organizacija čije članstvo obuhvaća države članice (države koje aktivno sudjeluju u tehničkim djelatnostima) i dopisne članove (koji su pridruženi OIML-u kao promatrači). OIML je osnovan 1955. godine radi promicanja globalnog usklađivanja zahtjeva i postupaka u zakonskom mjeriteljstvu. Od osnutka glavni je cilj OIML-a razvoj svjetske tehničke strukture koja osigurava;

- uzajamno obavješćivanje i povjerenje u ustrojstvo zakonskog mjeriteljstva svakog od članova
- usklađivanje dokumenata
- upute za razvoj i primjenu propisa iz područja zakonskog mjeriteljstva

- globalni sustav međunarodnoga potvrđivanja u zakonskom mjeriteljstvu.

Taj rad omogućuje OIML-u da doprinosi provedbi Sporazuma o tehničkim zaprekama trgovini (TBT) Svjetske trgovinske organizacije (WTO). OIML promatrač je u odboru TBT WTO-a.

Bez mjeriteljske znanosti naš bi svijet bio znatno drukčiji. Mjeriteljstvo ima temeljnu važnost za industriju i trgovinu - ne samo sa stajališta potrošača nego i sa stajališta onih koji su uključeni u proizvodnju. Obje skupine moraju imati povjerenje u točnost i pouzdanost mjerenja o kojima ovisi. BIPM i OIML s različitim ustrojevima koje su uspostavili, čine svjetski mjeriteljski sustav. Novac utrošen na mjeriteljstvo veoma je malen dio ukupnih nacionalnih izdataka, ali je njegov utjecaj golem što dokazuje životnu važnost mjeriteljstva za sve nas i za svijet u kojem živimo.

(nastavak u slijedećem broju...)

